

Vec C-388/21

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

23. jún 2021

Vnútroštátny súd:

Landgericht Erfurt

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

17. jún 2021

Žalobca:

A

Žalovaná:

B

PRACOVNÝ DOKUMENT

Landgericht Erfurt (Krajinský súd Erfurt, Nemecko)

[*omissis*]

Uznesenie

o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania

na Súdny dvor Európskej únie

V právnej veci

A _____
– žalobca –

[*omissis*]

proti

B _____
– žalovanej –

[*omissis*]

o náhradu škody spôsobenej „emisným škandalom“

8. občianskoprávny senát Landgericht Erfurt (Krajinský súd Erfurt) [*omissis*]

[*omissis*]

rozhodol:

I. Súd konanie prerušuje.

II. Súd podľa článku 267 ZFEÚ predkladá Súdnemu dvoru Európskej únie nasledujúce prejudiciálne otázky na účely výkladu práva Únie:

1. Je účelom a cieľom článku 18 ods. 1, článku 26 ods. 1 a článku 46 smernice 2007/46/ES v spojení s ustanoveniami článkov 4, 5 a 13 nariadenia (ES) č. 715/2007 aj ochrana záujmov jednotlivých nadobúdateľov motorových vozidiel a ich majetku? Patrí k nim aj záujem jednotlivého nadobúdateľa vozidla nenadobudnúť také vozidlo, ktoré nie je v súlade s požiadavkami práva Únie, najmä nenadobudnúť také vozidlo, ktoré je vybavené zakázaným rušiacim zariadením podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 715/2007?

2. Vyžaduje právo Únie, najmä zásada efektivity a európske základné práva, ako aj vlastné práva prírody, aby existoval občianskoprávny nárok

nadobúdateľa vozidla na náhradu škody voči výrobcovi vozidla v prípade akéhokoľvek zavineného – nedbanlivostného alebo úmyselného – konania výrobcu vozidla spočívajúceho v uvedení do prevádzky vozidla, ktoré je vybavené zakázaným rušiacim zariadením podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 715/2007?

A. Skutkový stav a konanie vo veci samej

Spor vo veci samej patrí k mnohým „dieselovým veciam“, v ktorých sa v celej Európe uplatňuje nárok na náhradu škody voči výrobcom vozidiel alebo motorov, ktorých súčasťou je zakázané rušiacie zariadenie.

Žalobca v júli 2017 nadobudol od obchodníka s automobilmi jazdené osobné motorové vozidlo typu Mercedes-Benz GLK 200 CDI. Vozidlo má vznietový motor typu OM 651 s emisnou normou Euro 5 pochádzajúci od žalovanej.

Žalobca svojou žalobou žiada odsúdenie žalovanej na zaplatenie 8 457,47 eura a oslobodenie od povinností zo zmluvy o pôžičke vo výške 15 528,32 eura výmenou za odovzdanie vozidla.

Vo vozidle je prítomné riadenie recirkulácie výfukových plynov závislé od teploty, t. j. recirkulácia výfukových plynov sa pri určitej vonkajšej teplote zníži (takzvané teplotné okno), čo vedie k vyšším emisiám NO_x (oxidov dusíka).

B. Uplatniteľné predpisy nemeckého práva

Ustanovenia nemeckého práva relevantné pre rozhodnutie vo veci znejú takto:

§ 823 BGB (občiansky zákonník) *Povinnosť nahradiť škodu*

(1) *Kto úmyselne alebo z nedbanlivosti protiprávne poškodí život, telo, zdravie, slobodu, vlastníctvo alebo iné právo iného, je povinný nahradiť mu škodu, ktorá tým vznikla.*

(2) *Rovnaká povinnosť sa vzťahuje na toho, kto poruší zákon, účelom ktorého je chrániť iného. Ak je podľa obsahu tohto zákona možné porušenie aj bez zavinenia, povinnosť nahradiť škodu vznikne len v prípade zavineného porušenia.*

§ 826 BGB (občiansky zákonník) *Úmyselné poškodenie v rozpore s dobrými mravmi*

Kto spôsobom porušujúcim dobré mravy úmyselne privodí inému škodu, je povinný mu túto škodu nahradiť.

C. Nevyhnutnosť prejudiciálnych otázok pre rozhodnutie vo veci

V prípade „teplotného okna“ vozidla, ktoré je predmetom sporu, ide podľa predbežného hodnotenia súdu o zakázané rušiacie zariadenie v zmysle článku 5 ods. 2 druhej vety písm. a) v spojení s článkom 3 bodom 10 nariadenia č. 715/2007. Použitie takéhoto rušiacého zariadenia vyvoláva otázku, či z práva Únie – prostredníctvom ochranného účinku alebo priamo – vyplýva občianskoprávny nárok kupujúceho vozidla aj v prípade iba nedbanlivostného porušenia práva Únie zo strany výrobcu vozidla. Od odpovede na túto otázku závisí úspech tejto žaloby, pretože zodpovednosť za úmyselné poškodenie priečiace sa dobrým mravom v zmysle § 826 BGB by mohla byť vylúčená. Súdny dvor o tejto otázke zatiaľ nerozhodol. Nejde ani o *acte clair*.

1. O prvej prejudiciálnej otázke

Prvá prejudiciálna otázka sa zameriava na to, či je účelom a cieľom práva Únie aj ochrana individuálneho kupujúceho vozidla vybaveného zakázaným rušiacim zariadením. V tomto prípade totiž nemecké právo na základe § 823 ods. 2 BGB v zásade priznáva právo na náhradu škody.

Deliktuálna zodpovednosť žalovanej by mohla vyplývať z § 823 ods. 2 BGB v spojení s článkom 18 ods. 1, článkom 26 ods. 1 a článkom 46 smernice 2007/46/ES a článkami 4, 5 a 13 nariadenia (ES) č. 715/2007. Predpokladom toho je, že tieto ustanovenia – posudzované jednotlivo alebo vo vzájomnej súvislosti – je možné považovať za „ochranné právne predpisy“.

Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania v „prípade prsných implantátov“ o predpokladoch ochranných právnych predpisov uviedol [*omissis*]:

„Podľa ustálenej judikatúry Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) sa má norma považovať za ochranný právny predpis v zmysle § 823 ods. 2 BGB, ak vzhľadom na svoj účel a obsah má slúžiť prinajmenšom na to, aby jednotlivca alebo jednotlivé okruhy osôb chránila pred porušením určitej právnej hodnoty. V tejto súvislosti nie je podstatný účinok, ale obsah a účel zákona, ako aj to, či zákonodarca pri vydaní tohto zákona chcel alebo zamýšľal priznať takú právnu ochranu v prospech jednotlivých osôb alebo určitých okruhov osôb, o akú sa žiada z dôvodu tvrdeného porušenia. Stačí, že norma má chrániť aj predmetný záujem jednotlivca, aj keď je v prvom rade zameraná na ochranu verejného záujmu. Na druhej strane by oblasť pôsobnosti ochranných právnych predpisov nemala byť bezbrehá. Preto nepostačuje, že individuálnu ochranu možno objektívne dosiahnuť dodržaním normy ako jej odraz; naopak musí byť súčasťou cieľov tejto normy. Okrem toho sa dosiahnutie individuálneho nároku na náhradu škody musí javiť ako zmysluplné a únosné v zmysle celkového systému práva zodpovednosti, pričom sa v komplexnom posúdení celkového regulačného kontextu, do ktorého je norma zasadená, musí skúmať, či mohlo byť zámerom zákonodarcu, aby sa na porušenie chráneného záujmu viazala deliktuálna

zodpovednosť osoby, ktorá ho porušila, so všetkými uľahčeniami dôkazného bremena poskytnutými v tejto súvislosti v prospech poškodeného.“

V súvislostiach tohto prípadu preto vzniká otázka, či celé právo Únie, predovšetkým článok 18 ods. 1, článok 26 ods. 1 smernice 2007/46/ES, ako aj článok 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 715/2007, majú okrem ochrany všeobecných záujmov chrániť aj jednotlivého nadobúdateľa pred tým, aby nadobudol motorové vozidlo, ktoré nie je konformné s právom Únie, najmä také, ktoré má zakázané rušiace zariadenie podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 715/2007.

2. O druhej prejudiciálnej otázke

Okrem toho vzniká otázka, či priamo z práva Únie – nezávisle od toho, či má charakter ochranného právneho predpisu – vyplýva nárok kupujúceho vozidla na náhradu škody. V prospech toho by mohla svedčiť zásada efektivity v spojení so základnými právami Únie a vlastnými právami prírody.

a) **Zásada efektivity** zakotvená v práve Únie vyžaduje, aby účely sledované právom Únie neboli zmarené alebo nadmerne sťažené.

Ciele a účely, ktoré sledujú európske predpisy o evidencii a emisiách, dosiahnu praktickú účinnosť len vtedy, ak sa budú spáchané porušenia sankcionovať a zabráni sa budúcim porušeniam (pozri tiež článok 46 smernice 2007/46/ES). Na zabezpečenie dosiahnutia cieľov týkajúcich sa vysokej úrovne bezpečnosti cestnej premávky, ochrany zdravia, ochrany životného prostredia, energetickej efektívnosti, účinnej ochrany proti neoprávnenému používaniu a ochrany spotrebiteľa je potrebná účinná sankcia s odradzujúcim účinkom. Na to musia vnútroštátne súdy dbať (pozri rozsudok Súdneho dvora z 3. októbra 2013, C-32/12, ECLI:EU:C:2013:637).

Oboje – sankcionovanie aj preventívny účinok – sa však v Nemecku javí ako otázne. Často sa uvádza, že Nemecko aplikuje nedostatočné sankcie. V nemeckom práve sa nenachádzajú sankčné normy, ktoré by zodpovedali požiadavkám práva Únie. Neexistuje trestná zodpovednosť právnických osôb.

Zásada efektivity by teda mohla vyžadovať, aby sa na vyváženie [tejto neexistencie trestnej zodpovednosti právnických osôb] každé zavinené (nedbanlivostné alebo úmyselné) konanie výrobcov vozidiel vo vzťahu k existencii rušiaceho zariadenia sankcionovalo tým, že nadobúdateľ môže voči výrobcovi uplatniť nárok na náhradu škody vyplývajúcej z deliktu.

b) Rovnako ako zásada efektivity by základom pôvodného európskeho nároku na náhradu škody mohli byť aj **základné práva Únie**.

Oblasť pôsobnosti Charty základných práv Európskej únie – ako *living Instrument* – je v tomto prípade otvorená, t. j. Charta je záväzná a ukladá povinnosti tak Európskej únii, ako aj jej členským štátom (článok 51 ods. 1 Charty).

Z uplatniteľnosti práva Únie – v tomto prípade právnej úpravy evidencie vozidiel – totiž vyplýva a je ňou podmienená uplatniteľnosť základných práv zaručených Chartou (rozsudok Súdneho dvora z 26. januára 2013, C-617/10, ECLI:EU:C:2013:105, bod 21).

Z materiálneho hľadiska sú relevantné predovšetkým právo na život (článok 2 ods. 1 Charty) a právo na telesnú a duševnú nedotknuteľnosť (článok 3 ods. 1 Charty) – ako „ekologické ľudské právo“. Tieto základné práva na základe ich úzkej väzby na ľudskú dôstojnosť v zmysle článku 1 Charty vyvolávajú priamy účinok voči tretím osobám alebo horizontálny účinok [*omissis*]. Nárokujú si teda záväzný účinok medzi jednotlivcami v občianskoprávnom spore (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora zo 17. apríla 2018, C-414/16, ECLI:EU:C:2018:257, bod 76 a nasl.). To platí predovšetkým pre subjekty so silným postavením na trhu, podobné štátu. Ďalej sa pridávajú zásada ochrany zdravia v zmysle článku 35 Charty, zásada ochrany životného prostredia v článku 37 Charty a zásada ochrany spotrebiteľa v článku 38 Charty, ktoré obsahujú požiadavky na optimalizáciu.

Všetky tieto základné práva a zásady v sebe spájajú rozsiahle povinnosti v oblasti ochrany [pozri tiež *Gerechthof Den Haag* (Súdny dvor Haag, Holandsko), rozsudok z 9. októbra 2018, 200178.245/01 – „*Urgenda*“]. Napokon a hlavne ide o účinnosť a účinné uplatňovanie európskych základných práv. Podľa článku 51 ods. 1 druhej vety Charty Únia a členské štáty musia podporovať základné práva a zásady zakotvené v Charte. Cieľom tejto výslovnej povinnosti podporovať základné práva a zásady je plné uplatňovanie základných práv a *optimalizácia* ochrany základných práv.

c) V prípadoch emisných škandálov môžu napomôcť posilňovaniu ochrany **vlastné práva prírody** [*omissis*]. Oxidy dusíka vo veľkej miere poškodzujú životné prostredie (pozri tiež rozsudok Súdneho dvora z 3. júna 2021, C-635/18, ECLI:EU:C:2021:437, ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek 10. júna 2021, C-177/19, ECLI:EU:C:2021:476). Vypúšťaním oxidov dusíka, ktoré vo veľkej miere poškodzujú životné prostredie, v množstve väčšom ako je prípustné, sú porušované práva prírody, napríklad jej právo na nedotknuteľnosť podľa článku 3 Charty pri jeho analogickom použití.

Také práva prírody možno odvodiť z Charty, ako aj zo systému európskych zmlúv, napríklad pomocou analógie. Otvorený pojem „osoba“ často používaný v Charte zahŕňa aj prírodu alebo jednotlivé ekosystémy [*omissis*]. Bolo by zároveň protirečivé priznať umelej inteligencii právnu subjektivitu, k čomu sa na európskej úrovni smeruje, a ekosystémom nie.

Uznanie špecifických práv prírody výkladom a uplatňovaním platného práva sa vyžaduje na základe dôležitosti a naliehavosti ekologických výziev. Právo Európskej únie je tomu otvorené [*omissis*].

Každopádne však existuje fundamentálny hodnotiaci rozpor: Zájmy kapitálu a majetkové záujmy sú už storočia právne kodifikované a zabezpečované [omissis], aktuálne kryptomeny, zatiaľ čo ekologické záujmy sú tradične zanedbávané. Vlastná vnútorná hodnota prírody a životného prostredia aj ich hodnota pre človeka – *conditio sine qua non* pre realizáciu všetkých ľudských práv – zostávajú mimo pozornosti.

Uznanie práv prírody zodpovedá celosvetovému trendu [omissis].

Štandardy vytvárajú ústavy a sudy na južnej strane pologule, napríklad v Ekvádore alebo v Kolumbii. Kolumbijský ústavný súd tak priznal právnu subjektivitu rieke Rio Atrato a kolumbijskej amazonskej oblasti. V mnohých ďalších právnych poriadkoch sa črtajú podobné cesty vývoja. Platí to pre Nový Zéland alebo aktuálne pre Švajčiarsko alebo Švédsko (pozri tiež rozhodnutie švajčiarskeho federálneho súdu o základných právach pre primáty, rozsudok zo 16. septembra 2020, 1C_105/2019).

Právny poriadok Únie je navyše otvorený medzinárodným vplyvom. Dynamické ustanovenie o otvorenosti v článku 53 Charty pripúšťa osvojenie si opísaného celosvetového právneho vývoja [omissis].

Nie proti, ale naopak v prospech uznania práv prírody svedčí aj zaručenie ľudskej dôstojnosti v Charte. Z dôstojnosti človeka zakotvenej v článku 1 Charty a zodpovednosti voči ľudskému spoločenstvu a budúcim generáciám uvedeným v preambule totiž vyplýva požiadavka prostredníctvom uznania práv prírody umožniť aj budúcim generáciám slobodný a nezávislý život v dôstojnosti.

To slúži nielen na zaručenie medzigeneračnej a nadčasovej ochrany, ale aj myšlienke rovnosti zakorenenej v Charte. Zodpovedá to požiadavke solidarity, ktorou je preniknutá celá Charta. Zo základných práv Únie – od práva na život až po vlastnícke právo – a ich ochranného charakteru vyplýva povinnosť uznať práva prírody.

V ostatnom súd odkazuje na porovnateľné návrhy na začatie prejudiciálneho konania v súvislosti s „emisným škandalom“, napríklad na ten, ktorý podal Landgericht Ravensburg (Krajinský súd Ravensburg, Nemecko) [omissis].

[omissis] [oprávnenie podať návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa vnútroštátneho práva]

Na pochybnostiach o nezávislosti nemeckej justície z predchádzajúceho návrhu na začatie prejudiciálneho konania z 15. júna 2020 (sp. zn. C-276/20) súd trvá.

[omissis]